

تأملی در چرایی استعفای نیکول پاشینیان

اگر ناکارآمدی دولت پاشینیان در سیاست‌های داخلی را شرط لازم برای بروز اختلافات در میان جناح‌های سیاسی این کشور بدانیم، قطع به یقین، شکست در جنگ ۴۴ روزه در سال گذشته را باید شرط کافی و عامل تسریع بخش در این زمینه قلمداد کرد.

به گزارش آران نیوز به نقل از خبرگزاری تسنیم، شکست سنگین ارمنستان از جمهوری آذربایجان در نبرد 44 روزه قره باغ بیش از همه برای نخست وزیر غرب گرای این کشور، آقای نیکول پاشینیان بسیار گران تمام شد و پس از ماه‌ها درگیری و اعتراضات خیابانی علیه نخست وزیر این کشور و درخواست افسران عالی ارتش برای استعفا، وی سرانجام از قدرت کناره گیری کرد. پاشینیان اعلام کرد که به منظور برگزاری انتخابات پیش از موعد در ارمنستان، از منصب خود (البته با حفظ سرپرستی برای برگزاری انتخابات زودهنگام در ماه ژوئن) استعفا می‌کند. مطابق قانون اساسی ارمنستان، انتخابات زودهنگام پارلمانی تنها در صورت استعفا نخست وزیر و معرفی شدن نشدن نخست وزیر جدید امکان پذیر است. در این یادداشت مختصر دلایل این استعفا بررسی شود:

رخدادهای شتابان ارمنستان

روی کار آمدن نیکول پاشینیان به موازات جنبش اعتراضی «نه به سرژ» در سال 2018 و حمایت تمام قد غرب از آن، در سیاست داخلی و خارجی ارمنستان تغییرات محسوسی را به وجود آورد. از جمله این تغییرات می‌توان به افزایش همکاری با آمریکا و اروپا، تلاش در راستای کاهش وابستگی به روسیه، افزایش همکاری‌ها با ناتو، ایجاد رابطه و تأسیس سفارتخانه در سرزمین‌های اشغالی اشاره کرد.

اما نقطه عطف این سیاست‌ها بروز جنگ 44 روزه قره باغ در سال گذشته با جمهوری آذربایجان بود که منجر به کشته شدن سربازان ارمنی، شکست سنگین از آذربایجان و درنهایت از دست دادن شهرهای اشغالی تحت سیطره ارمنستان در قره باغ شد. پاشینیان به رغم مقاومت چندماهه در مقابل اعتراضات مردمی و نیز نخبگان سیاسی و نظامی، سرانجام از مدیریت تحولات شتابان ارمنستان کناره‌نشست و با کناره‌گیری رسمی از نخست‌وزیری شانس خود را برای انتخاب مجدد از سوی مردم باز گذاشته است. به نظر می‌رسد آقای پاشینیان در گام نخست از مدیریت این تحولات و رخدادهای شتابان داخلی و بین‌المللی دو سه سال اخیر ارمنستان جای مانده است.

ناکارآمدی دولت پاشینیان در داخل

همچنین اولین تمرین دموکراسی غربی در سیر داخلی ارمنستان نیز نتایج قابل قبولی نداشت و پاشینیان برخلاف شعارهای انتخاباتی نه تنها نتوانست اجماع داخلی را در کشور به وجود آورد، بلکه با اتخاذ برخی اقدامات مانند تسویه حساب‌های سیاسی از احزاب قدیمی، زندانی کردن مقامات متنفذ سابق به اسم مبارز با فساد و دخالت در امور داخلی قره باغ کوهستانی، زمینه بروز و گسترش اختلافات درونی را در ارمنستان به وجود آورد.

علاوه بر این، کابینه نخست وزیر علی‌رغم برخورداری از اکثریت دوسوم پارلمان و حمایت قاطع رأی‌دهندگان، نتوانست به وعده‌های خود در مورد عدالت، اصلاحات اقتصادی، سیاسی و قضایی به طور کلی عمل کند. همچنین اصلاح قانون اساسی، تغییر قانون انتخابات و اصلاحات دیگر را به تعویق انداخت.

همه این مسائل باعث بروز اختلافات در نزد نخبگان سیاسی قدیم و جدید در ارمنستان شد و به مرور مخالفت‌ها علیه گروه پاشینیان رنگ و بوی جدی‌تری به خود می‌گرفت. یکی از نمودهای بارز این تنش‌ها، اختلاف میان سارکسیان رئیس‌جمهور و پاشینیان در برکناری «اونیک گاسپاران» رئیس ستاد کل ارتش ارمنستان از سوی نخست‌وزیر این کشور بود که منجر به فرجام‌خواهی «آرمن سارکسیان» رئیس‌جمهوری ارمنستان، به دادگاه قانون اساسی متوسل شد. در اوایل سال جدید میلادی، به دنبال آنکه جمعی از فرماندهان ارتش ارمنستان خواستار استعفای پاشینیان از مقام نخست‌وزیری شدند، وی با بیان اینکه ارتش ارمنستان قصد کودتا دارد حکم برکناری رئیس ستاد مشترک را صادر اما رئیس‌جمهور با این اقدام مخالفت کرد و آن را به دادگاه قانون اساسی ارمنستان ارجاع داد.

شکست در جنگ 44 روزه

اگر ناکارآمدی دولت پاشینیان در سیاست‌های داخلی را شرط لازم برای بروز اختلافات در میان جناح‌های سیاسی این کشور بدانیم، قطع به یقین، شکست در جنگ 44 روزه در سال گذشته را باید شرط کافی و عامل تسریع بخش در این زمینه قلمداد کرد. کشته شدن تعداد قابل توجه سربازان ارمنی و از دست دادن هفت شهر اشغالی تحت سیطره ارمنستان در قره باغ کوهستانی باعث گسترش تنش و التهابات خیابانی در ایروان شد که حتی تا به اشغال ساختمان پارلمان ارمنستان نیز کشیده شد. بروز درگیری‌های خیابانی میان طرفداران و مخالفین پاشینیان، مداخلات کشورهای خارجی در این درگیری‌ها و فشارهای جناح‌های مخالف برای استعفا، عرصه را روزه روز برای نیکول پاشینیان تنگ‌تر می‌کرد تا نهایتاً منجر به تصمیم پاشینیان برای کناره‌گیری شد.

جمع بندی

استعفای پاشینیان از مسند نخست‌وزیری ارمنستان را می‌توان محصول دو عامل ناکارآمدی دولت وی در بهبود شرایط اقتصادی و اجماع داخلی و همچنین شکست در جنگ 44 روزه قره باغ دانست.

به بیان دیگر، تجمیع این دو عامل، منجر به افزایش نارضایتی‌های اجتماعی و خشونت سیاسی در ارمنستان و نهایتاً به استعفای نخست‌وزیر انجامید. با توجه به اوضاع پیش

رو و تداوم وضع موجود باید گفت که انتخابات ماه آینده ارمنستان از اهمیت فراوانی برای دو طیف روس‌گرایان و غرب‌گرایان برخوردار است و می‌توان پیش‌بینی کرد که پاشینیان در انتخابات زودهنگام 30 خردادماه، از شانس پایینی در داخل برخوردار خواهد بود، مگر اینکه حمایت‌ها بایدن و اروپا از وی بتواند دوباره موج جدیدی را به نفع او به وجود آورد.

برای مثال، استعفای رسمی پاشینیان یک روز پس از آن صورت گرفت که رئیس‌جمهور آمریکا جو بایدن کشتار ارامنه در زمان امپراتوری عثمانی را به عنوان «نسل‌کشی» به رسمیت شناخت، اقدامی که ارامنه در سراسر جهان از آن استقبال کرده و توسط ترکیه محکوم گردید.

پاشینیان نیز روز شنبه در توئیتی در توصیف این اقدام بایدن گفت: «آمریکا بار دیگر تعهد تزلزل‌ناپذیر خود به حفاظت از حقوق بشر و ارزش‌های جهانی را به نمایش گذاشت». این اقدام آمریکا برای شکست ائتلاف و فشارهای چند ماه اخیر آذربایجان و ترکیه در قفقاز جنوبی بر علیه دولت پاشینیان برای وی بسیار امیدبخش و اهمیت داشت. این نکته را باید مدنظر قرار داد که در آن سوی میدان نیز روسیه با حمایت از احزاب قدیمی و نزدیک به مسکو سعی خواهد کرد طیف روس‌گرایان در ارمنستان مجدداً قدرت را در دست گیرند.

نویسنده: وحید شربتی، پژوهشگر گروه سیاست خارجی پژوهشکده تحقیقات راهبردی